

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

רע"א 1664/20

רע"א 1667/20

לפני: כבוד השופט ע' גרוסקופף

המבקשים: 1. פנינת עוזיאל בע"מ
2. מקסים כהן
3. אסף אדרי

נגד

המשיבים: 1. עו"ד נדב לב
2. עו"ד דורון שמעוני
3. יצחק (איציק) רייטמן
4. הכונס הרשמי

בקשות רשות ערעור על החלטות בית המשפט המחוזי באר שבע מהימים 2.2.2020, 3.2.2020 ו-26.2.2020 בפש"ר 34017-10-17 שניתנו על ידי כב' השופט גיל דניאל

בשם המבקשים: עו"ד אבנר כהן; עו"ד עדו עינת

החלטה

לפניי שתי בקשות רשות ערעור על שלוש החלטות של בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט גיל דניאל) בפש"ר 34017-10-17: האחת – החלטה מיום 2.2.2020, במסגרתה דחה בית המשפט את בקשת המבקשים לחייב את המנהלים המיוחדים (המשיבים 1 ו-2) בהפקת ערובה להבטחת הוצאותיהם; השנייה – החלטה מיום 3.2.2020, במסגרתה דחה בית המשפט את בקשת המבקשים להורות על העברת הליך בירורה של בקשה למתן הוראות שהגישו המנהלים המיוחדים, למסלול של תביעה אזרחית רגילה; והשלישית – החלטה מיום 26.2.2020 במסגרתה דחה בית המשפט בקשה לעיכוב ביצוע ההחלטה מיום 3.2.2020, והורה למבקשים להגיש את תגובתם לבקשה למתן הוראות.

רקע והשתלשלות העניינים

1. ביום 26.10.2017 ניתן צו כינוס לנכסיו של המשיב 3, מר יצחק רייטמן (להלן: "החייב"), על פי בקשת אחד מנושיו. המשיב 1, עו"ד נדב לב, מונה כמנהל מיוחד לנכסיו,

ובחלוף מספר חודשים, מונה גם המשיב 2, עו"ד דורון שמעוני, כמנהל מיוחד (להלן, יכוננו יחדיו: "המנהלים המיוחדים").

2. ביום 27.6.2019 הגישו המנהלים המיוחדים "בקשה דחופה למתן עיקולים זמניים במעמד צד אחד" נגד חברת MICHAEL BAKER GLOBAL SERVICES LLC – חברה אמריקאית העוסקת בשיפוץ שגרירויות ארה"ב ברחבי העולם (להלן: "החברה האמריקאית"); נגד פנינת עוזיאל בע"מ – חברה קבלנית העוסקת בניהול פרויקטים (להלן: "המבקשת 1"); ונגד מקסים כהן – מנהל עבודה במבקשת 1 (להלן: "המבקש 2") (להלן, יכוננו יחד: "המחזיקים"). במסגרת בקשתם, טענו המנהלים המיוחדים כי בסוף שנת 2018, עת היה החייב מצוי כבר בהליכי פשיטת רגל, התקשר בהסכם עם החברה האמריקאית לשיפוץ שגרירות ארה"ב בישראל (להלן: "הפרויקט"). לטענתם, על מנת להסתיר מנושיו את התקבולים שקיבל בגין הפרויקט, ביצע את העסקה באמצעות המבקשת 1 והמבקש 2, כך שהתקבולים הועברו מהחברה האמריקאית למבקשת 1 ולמבקש 2, והוחזקו על ידם בעבורו. משכך, נתבקש בית המשפט להטיל עיקול זמני על זכויות החייב אצל המחזיקים. יצוין כי המבקש 3 – מר אסף אדרי (להלן: "המבקש 3"), הוא מנהל במבקשת 1 והמצהיר מטעמה בהליך קמא. ביום 28.6.2019 נעתר בית המשפט קמא לבקשה, והוציא צווי עיקול זמניים במעמד צד אחד.

לאחר מתן החלטה זו, התנהל בין הצדדים הליך ארוך לעניין צווי העיקול הזמניים, אשר בא לסיומו ביום 14.1.2020, עת קבע בית המשפט קמא כי חלף צווי העיקול הזמניים, תפריש המבקשת 1 סכומים מסוימים מתוך התקבולים שמועברים לה בעבור הפרויקט מהחברה האמריקאית לחשבון נאמנות נפרד (להלן יכוננו הליכים אלו: "ההליכים למתן סעדים זמניים").

3. מספר חודשים לאחר שהוצאו צווי העיקול הזמניים, ביום 30.10.2019 הגישו המנהלים המיוחדים בקשה למתן הוראות, במסגרתה נתבקש בית המשפט לחייב את המבקשים 1-3 (להלן: "המבקשים") לשלם לקופת הכינוס סך של 5.4 מיליון ש"ח. זאת, בטענה כי האחרונים סייעו לחייב להבריח סכום זה מנושיו, והתעשרו על חשבון קופת חדלות הפירעון (להלן: "הבקשה העיקרית").

4. בעקבות זאת, ביום 25.12.2019 הגישו המבקשים בקשה להורות למנהלים המיוחדים על העברת הבקשה העיקרית למסלול של תביעה אזרחית רגילה. לשיטתם, נוכח מורכבותה של הבקשה העיקרית, ואופיין של הטענות שמציגים המנהלים המיוחדים

במסגרתה, הרי שיש לבררה במסגרת הליך נפרד של תביעה אזרחית, באופן שיאפשר ניהול של הליך הוכחות כסדרו.

5. באותו יום, הגישו המבקשים גם בקשה לחיוב המנהלים המיוחדים בתשלום אגרה ובהפקדת ערובה (להלן: "הבקשה להפקדת ערובה"). במסגרת הבקשה, טענו המבקשים כי היות שהבקשה העיקרית, במהותה, איננה בקשת ביניים בהליך פשיטת רגל אלא תביעה כספית בסך של 5.4 מיליון ש"ח, הרי שיש לחייב את המנהלים המיוחדים בתשלום אגרה בשל הגשתה, ובהפקדת ערובה בסך של 250,000 ש"ח להבטחת תשלום הוצאות המבקשים, ככל שתידחה הבקשה.

החלטות בית המשפט קמא

6. ביום 2.2.2020 דחה בית המשפט קמא את הבקשה להפקדת ערובה (להלן: "ההחלטה הראשונה"). בנמקו את החלטתו, עמד בית המשפט קמא על שני טעמים עיקריים: ראשית, בית המשפט קמא סבר כי בחינת הבקשה העיקרית והטענות שהעלו המנהלים המיוחדים, בין היתר במסגרת ההליכים למתן סעדים זמניים, מלמדת כי מבחינה לכאורית סיכוייה של הבקשה להתקבל טובים. משכך, הרציונל המצדיק חיוב בהפקדת ערובה לצורך מניעת תביעות סרק, איננו מתקיים בענייננו. כן ציין בית המשפט קמא, כי בבקשה מסוג זה להשבת כספים להם זכאית קופת הכינוס, אשר לא ניתן לומר כי היא נעדרת בסיס, לא יהא זה נכון להגביל את בירור הבקשה בדרך של חיוב בהפקדת ערובה להוצאות. שנית, ציין בית המשפט כי החשש שמעלים המבקשים כי אם תידחה הבקשה העיקרית לא ישולמו הוצאות שיפסקו לטובתם, איננו מבוסס דיו. זאת, שכן על אף העובדה שהחייב לא עומד בצו התשלומים שנקבע לו, די בסכומים המצויים בקופת הכינוס ואשר צפויים להתקבל, כדי להבטיח את תשלום הוצאות המבקשים במקרה שתידחה הבקשה העיקרית ויוטל צו להוצאות. בנוסף, סבר בית המשפט קמא כי המבקשים הפריזו בהערכת שיעור ההוצאות הצפויות להם במסגרת בירור הבקשה. נוכח דברים אלו, דחה בית המשפט קמא את הבקשה להפקדת ערובה.

על החלטה זו מלינים המבקשים במסגרת רע"א 1667/20.

7. למחרת, ביום 3.2.2020, דחה בית המשפט קמא גם את הבקשה להעברת הבקשה העיקרית למסלול של תביעה רגילה (להלן: "ההחלטה השנייה"). במסגרת החלטתו, עמד בית המשפט קמא על שלושה שיקולים שנקבעו בפסיקה לצורך בחירת המסלול הדיוני המתאים לבירור מחלוקות בהליכי חדלות פירעון – בקשה למתן הוראות או תביעה

אזרחית נפרדת – וקבע כי בענייננו אלו תומכים בבירורה בדרך של בקשה למתן הוראות: ראשית, למחלוקת מושא הבקשה העיקרית ישנה זיקה משמעותית להליך פשיטת הרגל המתנהל בנוגע לחייב. זאת, שכן מדובר בטענות לפיהן החייב פעל בדרכים שונות להברחת כספים מקופת הכינוס, וכי המבקשים היו שותפים להברחה זו, תוך הפקת רווחים משיתוף הפעולה עם החייב. בהקשר זה, ציין בית המשפט קמא כי במקרים בהם עולות טענות להברחת נכסים שמבוצעת בשיתוף פעולה בין החייב לבין גורמים נוספים, יש לבית המשפט של פשיטת רגל יתרון משמעותי בבירור העניין, אף אם מעורבים בו צדדים שלישיים, ואף אם מדובר בדיון מורכב. שנית, קבע בית המשפט קמא כי כאשר הזיקה של הבקשה הנדונה להליך פשיטת הרגל היא משמעותית, ונמצא כי בירורה הנכון והיעיל יכול וצריך להיעשות במסגרת הליך זה, יש ליתן למורכבות בירור הבקשה משקל נמוך. משכך, סבר בית המשפט קמא כי אף אם בענייננו מדובר בבקשה המצריכה בירור עובדתי, לרבות בדרך של זימון עדים ואף מומחים, יש לבררה במסגרת הליך פשיטת הרגל. שלישית, נקבע כי המשיבים לא הצביעו על קיומו של חשש ממשי לפגיעה בזכויותיהם הדיוניות או המהותיות ככל שיתנהל ההליך במסגרת של בקשה למתן הוראות ולא על דרך של תביעה אזרחית נפרדת. בהקשר זה, ציין בית המשפט קמא כי ברור הוא כי אף במסגרת דיון בבקשה למתן הוראות, רשאי בית המשפט לדון בבקשות לגילוי ועיון במסמכים, ולאפשר את זימנם של עדים שונים, לרבות מומחים – זאת תוך שמירה על זכויותיהם הדיוניות של המבקשים.

8. ביום 23.2.2020 הגישו המבקשים בקשה לעיכוב ביצוע ההחלטה השנייה, במובן זה שיעוכב הליך בירורה של הבקשה העיקרית, וזאת על מנת לאפשר להם להגיש בקשת רשות ערעור. המבקשים נימקו את בקשתם בכך שאם לא יעוכב בירורה של הבקשה העיקרית, יהיה עליהם להגיש את תשובתם לה כשהיא נתמכת בתצהיר. לשיטתם, מצב זה יגרום להם פגיעה דיונית חמורה במקרה בו בקשת רשות הערעור תתקבל, ובירור הבקשה העיקרית יועבר למסלול של תביעה נפרדת.

9. ביום 26.2.2020 דחה בית המשפט קמא גם בקשה זו, בקבעו כי חיוב המבקשים בהגשת תשובה לבקשה העיקרית, הנתמכת בתצהיר, איננו מהווה "נזק" אשר יכול לבסס את עיכוב ביצוע ההחלטה, ועצירת בירור הבקשה העיקרית (להלן: "ההחלטה השלישית"). בית המשפט קמא עמד על כך שבשלב זה נדרשים המבקשים להגיש תשובה כללית בלבד לבקשה למתן הוראות, בצירוף תצהיר; וכן הוסיף כי מאחר שבמסגרת ההליכים למתן סעדים זמניים כבר מסרו המבקשים את עיקר גרסתם, אין בהגשת תצהיר נוסף כדי להביא לפגיעה דיונית משמעותית המצדיקה את עיכוב בירורה.

על שתי החלטות אלו מלינים המבקשים ברע"א 1664/20.

טענות המבקשים

10. במסגרת בקשות רשות הערעור שלפניי, טוענים המבקשים כי שגה בית המשפט קמא בשלוש החלטותיו האמורות.

11. באשר להחלטה הראשונה, נטען כי בית המשפט קמא בעצמו עמד על כך שהחייב אינו עומד בצו התשלומים, ומכך עולה כי אין בקופת הכינוס די כספים על מנת להבטיח את הוצאותיהם במסגרת בירורה של הבקשה העיקרית. לכך מוסיפים המבקשים כי למצער, היה על בית המשפט קמא להבטיח את הוצאותיהם בכספים המצויים כעת בקופת הכינוס. עוד נטען כי נפל פגם בקביעתו של בית המשפט קמא לפיה סיכויי הבקשה העיקרית להתקבל הם טובים. זאת, שכן בקביעתו זו הסתמך בית המשפט קמא על הטענות והמסמכים שהציגו המנהלים המיוחדים במסגרת ההליכים לסעדים זמניים, בעוד התעלם הוא מגרסתו של המשיב 3 עליה לא חלקו המנהלים המיוחדים, לשיטת המבקשת.

12. באשר להחלטות השנייה והשלישית, טוענים המבקשים כי בית המשפט קמא נפל לכלל טעות עת החליט שלא להורות על העברת הבקשה העיקרית למסלול של תביעה אזרחית רגילה. ראשית, נטען כי הליך של בקשה למתן הוראות נועד על מנת לכוון את פעולותיו של בעל התפקיד בהליכי חדלות פירעון, ולא לצורך הכרעה במחלוקות שהתגלעו עם צדדים שלישיים – מחלוקות אשר צריכות להתברר בנפרד. זאת בפרט בהתחשב בכך שמדובר בבקשה אשר מגלמת בתוכה תביעה הדורשת בירור עובדתי מורכב וניהולו של הליך הוכחות מלא, אשר כשלעצמו מצדיקים את העברתה למסלול של תביעה אזרחית רגילה. שנית, נטען כי שגה בית המשפט קמא עת ביסס החלטתו על הזיקה הקיימת בין הבקשה העיקרית להליך פשיטת הרגל, וכי חלף זאת היה עליו לבחון את התרומה ליעילות ביצועו של הליך פשיטת הרגל. לשיטתם, היות שבירור הבקשה העיקרית אינו דרוש לביצועו היעיל של הליך פשיטת הרגל, יש מקום להעבירה למסלול של תביעה אזרחית רגילה, וזאת אף אם קיימת זיקה בין השניים. כן נטען, כי בין כה וכה למחלוקת מושא הבקשה העיקרית אין זיקה מיוחדת להליכי חדלות הפירעון, אלא מדובר בעילת תרמית שאיננה ייחודית להליכים מסוג זה. שלישית, טוענים המבקשים כי בירורה של הבקשה העיקרית במסגרת הליך של בקשה למתן הוראות צפוי להביא לפגיעה משמעותית בזכויותיהם הדיוניות.

13. למען הסדר הטוב, אציין כי במסגרת בקשת רשות הערעור לא העלו המבקשים טענות הנוגעות באופן ספציפי להחלטה השלישית, אלא רק ככל שהיא מאשרת את ההחלטה השנייה. משכך, להלן אתייחס לשתי החלטות אלו יחדיו.

דיון והכרעה

14. לאחר שעיינתי בבקשות רשות הערעור על נספחיהן, באתי לכלל מסקנה כי דינן להידחות, אף מבלי להידרש לתגובות המשיבים.

15. באשר להחלטה הראשונה, שעניינה הפקדת ערובה, הרי שמדובר בהחלטה מסוג ההחלטות הדיוניות-ניהוליות המצויות בליכת שיקול הדעת של הערכאה הדיונית, אשר ככלל תימנע ערכאת הערעור מלהתערב בהן, אלא במקרים חריגים בהם ההחלטה ניתנה בניגוד לדין או שהיא גורמת לעיוות דין (רע"א 7327/19 מייזליס נ' סמט, פסקה 3 (5.11.2019); רע"א 6857/19 שחם נ' דו"ח כפיר, פסקה 9 (3.11.2019)). בענייננו, בית המשפט קמא נתן דעתו לשיקולים השונים הרלוונטיים להחלטות בבקשות כגון דא, ובכלל זאת לסיכויי התביעה ולמצבו הכלכלי של התובע, ובמקרה דנן – סיכויי הבקשה העיקרית ומצבה של קופת הכינוס (להרחבה בשיקולים המנחים, ראו: רע"א 4339/19 קילקר נ' נועם, פסקה 12 (27.8.2019)). לאחר ניתוח השיקולים הללו הגיע בית המשפט קמא למסקנה כי הם אינם מצדיקים להורות למנהלים המיוחדים על הפקדת ערובה. מסקנה זו, המבוססת בין היתר על התרשמותו הבלתי-אמצעית של בית המשפט קמא עם טענות הצדדים מזה ועם מצב קופת הכינוס מזה, סבירה בעיניי, ולא מצאתי מקום להתערב בה.

16. בדומה, אף ביחס להחלטות השנייה והשלישית, לא ראיתי מקום ליתן רשות ערעור. כידוע, לערכאה הדיונית נתון שיקול דעת רחב בהחלטות שעניינן אופן ניהול ההליך, ובכלל זאת החלטות בדבר ניהול הליך בדרך של בקשה למתן הוראות. משכך, ערכאת הערעור תמעט להתערב בהחלטות מסוג זה, אלא במקרים חריגים. כלל זה נכון ביתר שאת מקום בו מצאה הערכאה הדיונית כי הסכסוך הנדון מתאים להתברר במסגרת בקשה למתן הוראות (ראו: רע"א 2728/19 ארגמן נ' עו"ד זעירא, פסקה 10 (11.6.2019) (להלן: "עניין ארגמן"); רע"א 2353/19 אופיר נ' בצלאל, פסקה 5 (13.5.2019); רע"א 9082/05 שרידב השקעות בע"מ נ' עו"ד הרטמן, פסקה 10 (26.3.2007) (להלן: "עניין שרידב")). לא מצאתי כי ענייננו נמנה עם אותם מקרים חריגים המצדיקים התערבות.

17. אכן, ככלל, בקשה למתן הוראות נועדה לפתרון מחלוקות בין בעלי דין שהם ממילא חלק מהליך חדלות הפירעון. ואולם, כבר נקבע בפסיקתו של בית משפט זה כי ניתן לעשות שימוש בבקשה מעין זו גם לשם בירור מחלוקות עם צדדים שלישיים החיצוניים להליך (עניין ארגמן, פסקה 7; ע"א 3069/17 משרד החינוך נ' עמותת גני חב"ד צפת (בפירוק), פסקה 29 (29.10.2017); עניין שרידב, פסקה 5; ע"א 5709/99 לוי נ' שילר, פ"ד נה(4) 925, 935-936 (2001)). בפסיקה נקבעו מספר שיקולים הצריכים להנחות את בית המשפט בהחלטה האם לדון בסכסוך במסגרת בקשה למתן הוראות: האם ההכרעה בסוגיה שבמחלוקת נדרשת לצורך מתן הוראות לבעל התפקיד לשם ביצוע יעיל וראוי של תפקידו; האם בירור המחלוקת אינו מחייב בירור עובדתי מורכב; והאם אין בניהול ההליך בדרך זו כדי לגרום עיוות דין ופגיעה בזכויות הדיוניות והמהותיות של בעל הדין באופן שאינו מידתי ומוצדק (רע"א 259/99 חברת פליצ'ה ראובן בע"מ נ' סופיוב, פ"ד נה(3) 385, 395-396 (2001)). יצוין כי שיקולים אלו עוגנו, בשינויים קלים, בסעיף 45(ב) לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018). זאת ועוד, בית משפט זה עמד על כך שישנן מחלוקות אשר ראויות על פי טיבן וטבען להתברר על דרך של בקשה למתן הוראות, וזאת אף אם מעורבים בהן צדדים שלישיים. כך למשל, במקרים בהם מתעוררת במסגרת הבקשה למתן הוראות שאלה בדבר היקף מסת הנכסים העומדת לחלוקה, ובכלל זאת שאלה בדבר הברחת נכסים. במצבים אלה נקבע כי יש להעדיף שהבירור ייערך דווקא בגדרו של הליך חדלות הפירעון (רע"א 3032/08 רייך נ' עו"ד כהן, פסקה 6 (2.9.2009); עניין שרידב, פסקה 7; רע"א 2100/04 בלאס נ' עו"ד בויאר (6.6.2004)).

18. בענייננו, בחן בית משפט קמא את השיקולים הצריכים לעניין, והגיע לכלל מסקנה כי ניתן וראוי לברר את המחלוקת מושא הבקשה העיקרית בדרך של בקשה למתן הוראות. זאת, בין היתר, נוכח העובדה כי מדובר בסכסוך שעניינו בהברחת נכסים על ידי החייב בשיתוף צדדים שלישיים, אשר השפעתו על היקף מסת הנכסים של החייב צפויה להיות הרת חשיבות. בתוך כך, נתן בית המשפט קמא דעתו לטענת המרכזית של המבקשים בדבר הפגיעה שעלולה להיגרם לזכויותיהם הדיוניות, וקבע כי יפעל על מנת למנוע פגיעה מעין זו, בין היתר על ידי קיומם של הליכי גילוי ועיון, ומתן זכות לזימון עדים, לרבות עדים מומחים. בכך יש כדי להקטין באופן משמעותי את חששם של המבקשים מפגיעה בזכויותיהם הדיוניות (ראו והשוו: רע"א 8625/18 הוניגמן נ' בנק מזרחי טפחות בע"מ, פסקה 18 (28.2.2019); רע"א 5156/17 קובלנץ נ' קובלנץ, פסקה 8 (24.8.2017); עניין שרידב, פסקה 8). משאלו הם פני הדברים, מצאתי כי החלטתו של בית המשפט קמא סבירה, ואיננה מקימה עילה להתערבות ערכאת הערעור.

19. סוף דבר: דין שתי בקשות רשות הערעור להידחות. המבקשים יישאו בהוצאות לטובת קופת כינוס בסך של 5,000 ש"ח. בקביעת סכום זה הבאתי בחשבון את העובדה שלא נתבקשו תגובות.

ניתנה היום, ט"ז בתמוז התש"ף (8.7.2020).

ש ו פ ט